

RUĐER BOŠKOVIĆ
OSN. 2003
O B R A Z O V N I S I S T E M

ZLOUPOTREBA INTERNETA

Predatori na decu

Vaše dete ne može stopostotno sačuvati nijedan softver

Roditelji bi trebalo da shvate da opasnost od Interneta vreba u svakom trenutku i na svakom mestu, širom sveta. Na području tzv. domaće mreže - zemlje bivše Jugoslavije i okolne zemlje iz područja - u velikoj meri su aktivne sekte i grupe za trgovinu decom koje nude dobre sezonske poslove i zarade, mogućnost uspeha i tome slično.

Vaše dete ne može stopostotno sačuvati nijedan softver: roditelji su jedina odbrambena mera u borbi protiv Online napada na decu. U narednim tekstovima opisaćemo načine prevencije i zaštite dece od pogubnih posledica korišćenja Interneta, kao i metode provere i kontrole njegove upotrebe.

Vaše dete ne može stopostotno sačuvati nijedan softver

Tekst u potpunosti podleže zakonu o Autorskim pravima. Svako upotrebljavanje kompletnog teksta ili dela teksta podleže krivičnoj odgovornosti. Za sve dodatne informacije se obratite autoru teksta: Aleksandar Arsenin, "InfoLogistika", Novi Sad 021 66-22-968 ili kontakt@internetservis.co.yu
Sadržaj knjige "Zloupotreba Interneta" možete pročitati na sajtu: www.internetservis.co.yu

Pravo na štampanje ove brošure i upotrebe u cilju edukacije uz saglasnost autora: OS "Ruđer Bošković", Kneza Višeslava 17, Beograd

Predatori na decu

Zloupotreba interneta

Osnovni problem jeste u tome što roditelji danas nemaju jasnu predstavu o Internetu i mogućnostima njegove zloupotrebe, pa nemaju ni svest o tome da izvestan broj dece u uzrastu do 16 godina distribuira materijal nedozvoljenog sadržaja, zbog čega i sami spadaju u grupu prekršilaca, a da to i ne znaju

Skrivene zamke Interneta vrebaju decu, dok su roditelji bezbrižni

Stav nekih roditelja prema ovom fenomenu – čast izuzecima – svodi se uglavnom na sledeću formulaciju: «Neka se deca uče da rade sa kompjuterima, trebaće im. Bolje i da se igraju ovde, nego da lutaju po ulicama».

Može se reći da je nastupio poslednji trenutak da se zapitamo gde je zaista bezbednost dece veća, uz Internet ili na ulici.

Tokom 2006. godine samo je u Srbiji na ovaj način stradalo 30 mališana, dok se u svetu policije velikih gradova neprestano muče sa desetinama zloupotreba Interneta mesečno.

Šta je zloupotreba Interneta?

Nepostojanje jasne definicije online-nasilja sprečava zakon da reaguje na ovaj problem

Iskorišćavanje Interneta s namerom prisiljavanja i ucene svakako da podleže definiciji nasilja ili zlostavljanja. U ovu vrstu zloupotrebe mogu da se ubroje i WEB-sadržaji sa neadekvatnim informacijama i distribucijom zakonski nedozvoljenog materijala (u blažoj varijanti tu spadaju muzika i film, dok teža podrazumeva pornografiju, pedofiliju i komunikaciju sa ciljem iskorišćavanja, maltretiranja i zlostavljanja). Zloupotreba Interneta ne odnosi se samo na najčešću asocijaciju koja se javlja u vezi sa ovim terminom – pornografiju. Sajtova sa štetnom tematikom – poput samoubistava, anoreksije, otmica, abortusa, nacizma, droge, itd. – ima na desetine hiljada u svetu.

Uzmimo u obzir i činjenicu da su sajtovi sa preporukama raznih vrsta dijeta i vežbanja, ali i sa drugim «korisnim» savetima, takođe veoma opasni, utoliko više što ne privlače veliku pažnju, ali svojim nekredibilnim tekstovima u mnogome utiču na maloletnike, što dovodi do posledica koje se kreću u rasponu od fizičkih povreda do bolesti, pa čak i smrti.

Osnovni problem jeste u tome što roditelji danas nemaju jasnu predstavu o Internetu i mogućnostima njegove zloupotrebe, pa nemaju ni svest o tome da izvestan broj dece u uzrastu do 16 godina distribuira materijal nedozvoljenog sadržaja, zbog čega i sami spadaju u grupu prekršilaca, a da to i ne znaju.

Uticaji - dugoročno “trovanje” dece

Pravo na slobodu mišljenja i govora omogućuje postojanje WEB-portala sa nekorektnim sadržajima

WEB-portali sa nelegalnim sadržajima funkcionišu ilegalno (ali javno) i nude različite oblike mentalnog zlostavljanja (sektaški, nacistički, pornografski i slični sadržaji).

Roditeljima ne preostaje ništa drugo osim da se postepeno navikavaju na postojanje takvih sadržaja, budući da zakonske norme nemaju nikakvog uticaja u sprečavanju ove vrste zloupotrebe, zbog prava na slobodu mišljenja i govora. U svim pomenutim slučajevima, ni jedan posetilac nije prisiljen na korišćenje ilegalnih sadržaja, već se sam odlučuje na to, čime se automatski skida odgovornost sa autora ovakvih WEB-portala.

Načini pristupa

Sticanje detetovog poverenja pozivima na učešća u raznim kvizovima i igrama jedan je od načina neprimetnog vrbovanja

Kanali komunikacije i uticaji na određenu ciljnu grupu izvode se pasivnom metodom putem WEB-portala sa nelegalnim sadržajima (na tzv. domaćem Internetu naći ćete sajtove sa raznolikim zabavnim sadržajima za široku populaciju, uz dodatak glasanja za erotsku sliku i porno galerije devojaka), dok se aktivna metoda odnosi na slanje e-mail poruka (poslednjih godinu dana učestale su, na primer, e-mail poruke sa ličnim obraćanjem i pozivom da pogledate slike navodne drugarice sa mora ili izlaska), Chat-servise i mobilnu telefoniju. Kad su deca u pitanju, načini pristupa najčešće podrazumevaju različite oblike lažnog predstavljanja i «utehe» virtuelnog drugara vršnjaka. Nakon sticanja međusobnog poverenja, naredna faza je slanje fotografija, upućivanje na WEB-portale i zakazivanje ličnih kontakata. U ovoj poslednjoj fazi dete se prisiljava, putem ucene ili prostom primenom

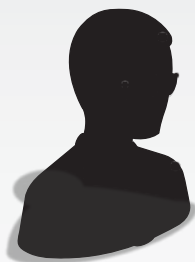

sile, na željenu aktivnost (ovo se ne mora odnositi samo na blud, već i na druge vrste nasilnog iskorišćavanja, kao što su krađe, prevare i tome slično).

Vrlo je zabrinjavajuć podatak po kome je u 2006. godini na Internetu sa područja Srbije i Hrvatske uklonjeno na desetine video materijala u režiji dece od 12-16 godina. Deca u školama danas i sama postaju zlostavljači i ucenjivači (tzv. vršnjačko nasilje preko Interneta i mobilnih uređaja), dok odgovorna lica nisu sigurna šta mogu da učine da bi se to sprečilo.

Ko se krije u Chat-sobi

Chat-servisi su idealan alat zlonamernika - direktna komunikacija koju oni omogućuju odaje mnoge tajne i navodi naivnu decu na aktivnosti koje im inače ne bi padale na um

Dete ne zna i ne može da zna ko se nalazi sa druge strane, a to često mogu da budu odrasli ljudi. U svojoj naivnosti i želji da se upozna s vršnjacima iz drugih krajeva i zemalja, dete sasvim iskreno i naivno pruža informacije o sebi, svojim godinama, uzrastu, polu, mestu boravka, školi i svemu drugom. Putem Chat-rooma pedofili mogu da saznaju sve o svojoj potencijalnoj žrtvi: kuda se kreće, šta voli, kakav joj je raspored časova u školi, u kakvim je odnosima sa roditeljima, braćom i sestrama, i slično. Pedofili čak i ne moraju aktivno da se uključe u razgovor: oni mogu sasvim neometano i skriveno da prate razgovor među decom i da na taj način prikupe za sebe neophodne informacije.

Ranije su pedofili odlazili na igrališta i posmatrali decu, pratili ih, zapitkivali, ispitivali i slično, ali su se tako ipak izlagali i svojevrsnom riziku. Globalna mreža, međutim, pedofilima omogućuje bezopasno praćenje dece - bez posledica i rizika, njihovo uključivanje u dečju igru i zabavu, ali iznad svega - beg u anonimnost Interneta kad god se približi opasnost od razotkrivanja.

Polako ali sigurno, pedofil kod deteta stiče poverenje, uveravajući ga da mu je on iskreni prijatelj i da njihove tajne niko ne zna osim njih samih. Naravno, sve to se radi sa idejom da pedofil jednom i lično sretne svoju žrtvu, radi "upoznavanja i druženja".

Neka istraživanja u Americi pokazuju da 19% dece koja se služe Internetom biva izloženo raznim vrstama seksualnih poruka. Riziku su najviše izložena deca od 12 do 17 godina koja koriste Chat-room i, naravno, ona koja pritom razgovaraju sa strancima.

Iskustva virtuelne devojčice

Za osamdeset sati provedenih u Chat-sobama, četrnaestogodišnja devojčica je 162 puta seksualno uznemiravana i pozivana na bludne radnje

Jedna virtuelna devojčica provela je ukupno osamdeset sati za mesec dana u jednoj Internet-pričaonici. Bez bilo kakvog isticanja sopstvene ličnosti i bez prikazivanja fotografije, ona je uspela da ostvari preko 412 kontakta (ne na svoju inicijativu) sa 398 osoba muškog pola. Ono što spada u seksualno uznemiravanje desilo se 162 puta, 24 puta bila je izložena seksualnim fantazijama, a 6 puta joj je otvoreno nuđen novac za seksualne usluge. Sličnu analizu obavila je i organizacija ASTRA sa približnim i poražavajućim rezultatima (<http://www.global-report.com/a.php?c=gg&a=15003124&rc=cs>), gde je jedan muškarac iz Makedonije njihovoj izmišljenoj «devojčici» nudio da preko leta radi u njegovom kafiću, uz niz sugestija da ništa o tome ne kaže svojim roditeljima i da se ona ništa ne brine, jer će pri tom jako dobro zaraditi. Ovakvi slučajevi, jasno je, potencijalno vode ka regrutovanju u lanac trgovine ljudima. Roditelji i vaspitači imaju najveću odgovornost u vaspitanju i obrazovanju dece, čiji bi interesi trebalo da budu njihova osnovna briga. Pojedinačne mere borbe protiv zlostavljanja nisu davale željene rezultate na globalnom nivou, ali i takve mere mogu spasiti vaše dete ili njegovog drugara-dругaricu.

Načini zloupotrebe dece

Predatori na decu besprimeran su vid ljudske zlobe: zajedničko za sve njih jeste jedan neverovatno "iskren" nastup, pun emocija, razumevanja i saosećanja prema potencijalnoj žrtvi

Prema dosadašnjim procenama, na Internetu postoji nekoliko hiljada organizacija koje se bave nekim od mnogobrojnih načina iskorišćavanja dece. Veliki broj tih organizacija legalno su prijavljena preduzeća, humanitarne ili nevladine organizacije sa pravnim identitetom, definisanim službama i razvijenim imidžom.

Njihovo predstavljanje u javnosti nedvosmisleno upućuje na službe za pružanje raznih vrsta pomoći, počev od humanitarnih materijalnih donacija, preko psihološke pomoći ugroženim grupama (deci razvedenih roditelja, deci sa lošim materijalnim i socijalnim statusom, itd.), pa sve do poslovnih ponuda sa dobrim i sigurnim zaradama.

Međutim, ispod «šarenog plašta» primamljivih mogućnosti za bolji život najčešće se kriju ciljevi trafikinga, prostitucije, raznih vrsta krađa i drugih načina iskorišćavanja žrtava.

S druge strane, postoje anonimni sajtovi iza kojih stoje kriminalističke grupe koje deluju potpuno ilegalno, dok u treću grupu spadaju pojedinci (psihijatrijski slučajevi) koji imaju direktan pristup žrtvi u nameri da ostvare svoje ciljeve, od kojih je na prvom mestu seksualno zlostavljanje. Manji broj – ali u globalnim razmerama, broj veoma zabrinjavajuć – čine pojedinci koji deluju sa namerom sakaćenja, pa čak i ubistava.

Zajednička osobina takvih «lovaca» jeste njihov neverovatno «iskren» nastup, pun emocija, razumevanja i saosećanja prema potencijalnoj žrtvi. Mnogi od njih ponudiće, uz sve to, još i dobar posao sa odličnom zaradom. U prvom slučaju radi se o čitavom lancu kriminalističkih grupa koji se kriju iza legalnog javnog delovanja, dok se druga dva primera odnose najčešće na pojedince koji deluju na lokalnim ili geografski ograničenim nivoima.

Trafiking

Trafiking je među prvim u nizu zloupotrebe. Na poslovnim sajtovima najčešće maskiran u vidu veoma primamljivih ponuda za dobro plaćen posao u inostranstvu. Posetiocima ovih sajtova nudi se mogućnost da, uz malo truda sa poverioćem posla (i to o njegovom trošku), dobiju posao na određeno vreme. Saradnja se pri tom obično dokumentuje lažnim ugovorima i garancijama, ne bi li sve izgledalo krajnje uverljivo i verodostojno.

Žrtva na sajtu popunjava formular-prijavu sa detaljnim informacijama o svom materijalnom, porodičnom i zdravstvenom statusu, čime u potpunosti otkriva svoj profil po kojem će se vršiti dalji uticaj. Kada sa liste prijava «otpadnu» rizični slučajevi, sa onima koji su ušli u uži krug organizuju se lični kontakti, da bi u završnoj klasifikaciji bivali regrutovani isključivo «bezbedni» pojedinci koji se veoma lako «pakuju» za put, pri čemu im se sugeriše njegova tajnost pod izgovorom «navale kandidata» na dobar posao. Žrtve trafikinga najčešće su deca u uzrastu od 12-22 godine, sa niskim materijalnim i socijalnim statusom porodica iz kojih potiču. Oni uvek završavaju kao jeftina radna snaga u inostranstvu, gde su, lišeni pasoša i novca, primorani da se bave ili prostitucijom ili teškim fizičkim radom koji nije plaćen. Daljim direktnim ucenama i zastrašivanjima, žrtve trafikinga postaju dugoročni robovi.

Ilegalna trgovina

Prodaja i distribucija ilegalnih artikala - medikamenata, narkotika, oružja i slično predstavlja oblik delovanja vezan uglavnom za sektaške organizacije i kriminalističke grupe. Privlačenje članova ostvaruje se preko ponuda o brzom zaradi, ali se već po prvom obavljenom poslu žrtva ucenjuje i silom primorava na dalje usluge. Najčešće žrtve su deca uzrasta od 12 godina pa nadalje, koja potiču iz porodica sa margine društva, sa teškim materijalnim i socijalnim statusom. U želji za brzom i lakom zaradom, kojom bi bilo moguće izbaciti se iz egzistencijalnih nedaća, ta deca svesno prihvataju rizik ovakvog posla, odlučni da ga obave samo jednom i da se potom iz njega izvuku. U početku zaista nema laži i primoravanja: žrtvama se jasno daje do znanja u čemu se njihov posao sastoji i koji je njegov istinski cilj, ali im se obećavaju i ogromne novčane nagrade, s tim što su ova obećanja redovno praćena pričama o boljoj i svetlijoj budućnosti. Međutim, čitava priča obično se završava hapšenjem ove dece posle samo nekoliko obavljenih poslova, te njihovim zatvaranjem u kaznene ustanove na kraće ili duže vreme.

Krađa

Krađa u direktnom ili indirektnom obliku (u kojoj žrtva i ne mora svesno učestvovati) treća je vrsta zloupotrebe maloletnika preko Interneta. Kao i u prethodnom slučaju, u direktnoj formi uticaja na potencijalnu žrtvu, zloupotreba se vrši tako što joj se u početku jasno stavlja do znanja stepen rizika u koji se upušta, ali i visoka dobit koja iz toga proizilazi. U indirektnoj formi, uticaj se formira postepeno, tako da potencijalna žrtva najčešće i nije svesna rizika do samog kraja: njoj se strpljivo prilazi metodom stvaranja međusobnog poverenja. Na sajtovima se često nudi pomoć tipa savetovaništva koje ima za cilj prepoznavanje psihološkog profila maloletnika, oko kojeg se naizgled stvara prijateljsko i zaštitničko okruženje. U daljoj komunikaciji od žrtve se prikupljaju informacije u vezi sa njenim materijalnim statusom, porodicom, navikama itd. Razvoj situacije u najvećoj meri zavisi od pomenutih faktora: prikupljeni podaci o terminima izlaska članova porodice iz kuće i vrednostima koje ona poseduje omogućuje jednostavnu i lako izvodljivu pljačku. U drugim varijantama, u istu svrhu moguće je iskoristiti i informacije o brojevima kreditnih kartica kojima maloletnik plaća svoje učešće u nagradnim igrama. Takođe, sve češće smo svedoci i potpune krađe identiteta u zapadnim zemljama i sve češće u Srbiji. Najčešće žrtve ovakve vrste zloupotrebe jesu deca sa srednjim ili dobrim materijalnim statusom porodica iz kojih potiču, kao i adolescenti koji traže savete ili učestvuju u nagradnim igrama, anketama i sličnim vidovima zabave. Materijalni gubitak u ovim slučajevima brz je i trenutnan, mada postoje i primeri koji se, doduše, javljaju znatno ređe - da se brojevi kreditnih kartica koriste tokom dužeg perioda, pri čemu se sa računa skidaju manji iznosi u određenim vremenskim intervalima.

Blud

Jedan od najrasprostranjenijih načina zloupotrebe maloletnika na Internetu jeste blud. Istraživanja sprovedena u Hrvatskoj potvrdila su rezultate svetske statistike po kojima svaka četvrta devojčica i svaki šesti dečak dožive neki oblik seksualnog zlostavljanja. Negativnim sadržajima na Internetu najizloženija su deca predtinejdžerskog i

tinejdžerskog doba - u uzrastu od 10. do 13. godina koja još uvek nisu u stanju da definišu sebe, niti mogu tako lako da uoče razliku između normalnog i neuobičajenog stava drugih odraslih osoba prema njima, zbog čega i jesu najpodložnija uticajima. Napadi na njih su direktni i nasilni, a počinju uglavnom druženjem na forumima i u Chat-sobama, sistemom lažnog predstavljanja «lovaca». Nakon određenog vremena druženja i sticanja poverenja kod žrtve, «lovac» zakazuje lični sastanak. Maloletnik je ubeđen da treba da se upozna sa vršnjakom, a iznenađenje koje će uslediti po susretu završiće se, u većini slučajeva, nasiljem. Posle toga, žrtva se ucenom i strahom primorava na ćutanje i ponavljanje čina. Posledice, psihološke, a neretko i fizičke prirode, na njoj ostaju trajno i, kao takve, u potpunosti se podudaraju sa klasičnim zlostavljanjem ili silovanjem.

O načinima zloupotreba se možete informisati na stranicama sajta: www.internetservis.co.yu; teme: Trafiking, Trgovina organima, Pornografska industrija, Vikend turizam, Pedofilija, Srbija.XXX, Sekte na Internetu, Deprogramiranje dece.

Sugestija

Sugestija je oblik napada sa ciljem da se žrtva navede na samopovređivanje, svesno ili nesvesno. Ova vrsta napada opasna je naročito stoga što može da rezultira teškim bolestima, pa čak i smrtnim slučajevima. Lakši vidovi delovanja sugestijom na potencijalnu žrtvu mogu se naći na sajtovima čiji sadržaji obiluju raznim vrstama dijeta, telesnih vežbi i sličnih aktivnosti. Ciljnu grupu ovakvih sajtova čine u najvećoj meri devojkice tinejdžerskog uzrasta.

su zbog svog, ma i nehotećnog, negativnog uticaja na adolescentkinje veoma opasni. Druga vrsta sadržaja, koji sugerišu kupovinu medicinskih preparata, gde ogromnu zaradu ubiraju distributeri koji ih reklamiraju, za cilj imaju, pre svega, zaradu, ali su zato ne manje opasni za tinejdžere podložne sugestiji. U treću grupu spadaju sajtovi sa temama društvenih pokreta nacističkim, na primer - koji podrivaju svest o duštvu u kome živimo i navode na izazivanje nereda, nasilja i drugih vrsta destruktivnih aktivnosti. Poslednja grupa sajtova predstavlja najmračniji oblik sugerisanja samopovređivanja i samoubistava. U pitanju su sadržaji najrazličitijih sektaških organizacija u kojima se nudi opraštanje grehova, očišćenje duše, večni život i tome slično, pod uslovom da se potencijalne žrtve navedu na agresiju, bilo prema sebi samima, bilo prema drugom. U poslednjih par godina organizuju se čak i specifični online-performansi, u kojima čitave grupe maloletnika vrše masovna samopovređivanja ili samoubistva u direktnom prenosu.

Vršnjačko nasilje

Vršnjačkim nasiljem putem Interneta naziva se podsticanje grupne mržnje, napadi na privatnost, uznemiravanje, praćenje, vređanje, nesavestan pristup štetnim sadržajima i širenje nasilnih i uvredljivih komentara. Ono može uključivati još i slanje okrutnih, zlobnih, nekad i pretećih poruka, kao i kreiranje Internet stranica koje sadrže priče, crteže, slike i šale na račun vršnjaka. Takvo nasilje odnosi se i na postavljanje fotografija vršnjaka na galerijama sajtova, uz zahtev posetiocima da ih procenjuju po određenim karakteristikama, odnosno da glasaju za osobu koja je najružnija, najnepopularnija ili najdeblja u školi. Deca na nekoj od popularnih Internet stranica neretko traže od ostalih da navedu ime i opis osobe koju najviše mrze, sa ciljem da žrtvu osramote pred što većim brojem ljudi. U nasilje na Internetu spada i "provaljivanje" u tuđe e-mail adrese, te slanje zlobnih i neugodnih sadržaja drugima. Za nasilje među vršnjacima karakteristično je nekoliko oblika komunikacije, uključujući zvuk, animacije i fotografije, s tim što se ono najčešće izvodi u takvim komunikacijskim vidovima u kojima identitet počinitelaca može ostati - a najčešće i ostaje - skriven.

Nedostatak socijalnih i kontekstualnih naznaka, kao što su govor tela i ton glasa, može imati mnoštvo učinaka, budući da u ovom slučaju ne postoji opipljiva, afektivna povratna informacija o tome da li je određeno ponašanje u komunikaciji prouzrokovalo štetu sagovorniku. Anonimnost počiniocima online-nasilja daje osećanje slobode od odgovornosti i mogućnost da nekažnjeno narušavaju socijalne norme i ograničenja. U svim navedenim slučajevima žrtve su uglavnom deca koja su svojom voljom prišla rizičnim sadržajima i prihvatila izazov.

Zakon o slobodi medija jedna je od najvećih prepreka u instaliranju agresivnijeg legalnog mehanizma zaštite dece od svih vrsta iskorišćavanja u sajber prostoru.

Izazovi za decu

Današnja sredstva komunikacije dostupna su i najmlađem uzrastu, a njihova nekontrolisana upotreba u sprezi sa prirodom dece koju odlikuju želja za zabavom, radoznalost i naivnost - u znatnoj meri uvećava stepen rizika od nasilja na Internetu. U najmlađem dobu, ove suštinske odlike deteta predstavljaju najplodnije tle za najrazličitije zloupotrebe, dok je u starijem dobu prisutan još i snažan uticaj okoline.

Uticaj okoline oblikuje se najčešće u društvu korisnika mreže koji svoja zanimljiva sajber iskustva prenose na vršnjake. Sasvim je uobičajeno da kod dece prevladava želja da se iskusi ono što su iskusili i njihovi vršnjaci.

Izazova može da bude mnogo, a kreatori sajtova će ih u svako doba imati u vidu, ne bi li nekako uspeli da postignu svoje ciljeve. S druge strane, roditelji bi u svakom trenutku trebalo da drže na umu činjenicu da se njihovo dete ne igra sa računarem nego sa ljudima koji osmišljavaju sajtove i računarske igrice sa nekim ciljem, najčešće negativnim po određenu vrstu korisnika. Čak i ako su ti uticaji naizgled neutralni, ipak ostavljaju

negativne posledice, jer preterano upijanje besmislenih i beskorisnih informacija može da predstavlja uzaludno izgubljen deo detinjstva.

Računar detetu treba predstaviti kao alatku za koristan rad, a ne kao sredstvo za beskonačnu igru i zabavu.

Drugi korak predstavljaju igrice koje zaslepljuju um. Retke su, međutim, korisne igre, a takve se često smatraju i dosadnim.

Računarske igrice predstavljaju jedan od negativnih oblika zabave koji nudi Internet, budući da pritajeno vrše veliki uticaj na ponašanje i identifikaciju ličnosti deteta.

Treći korak jeste upravo Internet, sa svim svojim dobrim i lošim karakteristikama. Suštinski, Internet uopšte nije nekakvo zlo koje se nameće savremenom čoveku. Kao i sve drugo, i Internet ima svoje dobre i loše aspekte. Kao i u svim drugim segmentima života, i na Internetu će se uvek naći neko ko će iskoristiti ponuđene mogućnosti za realizaciju svojih loših namera.

O vrstama ovisnosti se možete informisati na stranicama sajta: www.internetservis.co.yu; teme: Zavisnost od virtuelnog, Opsesija zavisnosti, Faze ovisništva, Generacije zombija, Bez odgovornosti u virtuelnom svetu.

Ono što je od strane roditelja neophodno učiniti na samom početku upoznavanja deteta sa računarom, jeste da se njegova mašta usmeri prema njegovim osnovnim interesovanjima. Odnos prema računaru mora biti kanalisana prema njegovim pozitivnim upotrebnim vrednostima.

Najveći deo problema sadrži se u shvatanju Interneta kao dela računara, ali i u tome što se na njega gleda više kao na igru nego na korisnu stvar.

Roditeljima dodatnu lažnu bezbednost pruža osećaj da je dete koje surfuje po Internetu ipak sve vreme kod kuće, u svojoj sobi. Međutim, pedofili razgovaraju sa njihovom decom svega par metara od dnevne sobe u kojoj oni borave. Decu su roditelji ranije učili da ne stupaju u kontakt sa nepoznatim osobama, ali danas oni jednostavno ne shvataju da je Internet kanal sa najbogatijim mogućnostima komunikacije i da je njihovo dete u visoko rizičnom položaju, budući da svakodnevno stupa u kontakt sa gomilom nepoznatih i potencijalno opasnih ljudi.

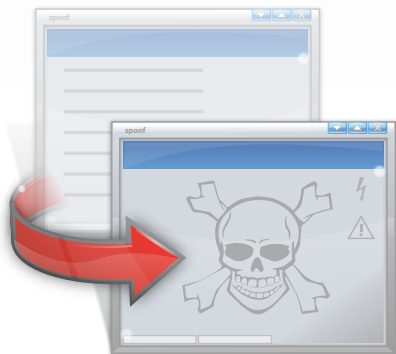

Zadatak roditelja sastoji se u tome da upute svoje dete ka onom što je za njega dobro i korisno, a da ga odvrate od onog što je i beskorisno i opasno. Stav "Bolje da je u sobi, barem znam gde je..." ne pruža nikakvu sigurnost, ukoliko dete komunicira sa zlonamernicima i upija njihove pogubne ideje putem Interneta. Pasivnost roditelja igra ključnu ulogu u visokom stepenu rizika koji pretil njihovom detetu. Oni bi trebalo da budu svesni činjenice da, kada svom detetu kupuju računar, i sami zajedno sa njim kreću u novi svet za koji ne treba puno znanja, ali je potrebno mnogo opreza, posvećenosti i neprestanog proučavanja detetovih interesovanja.

Pravci prevencije:

- upoznavanje roditelja sa detetovim interesovanjima
- upućivanje deteta na mogućnosti korisne upotrebe računara
- nenapadno nametanje pravaca njegovog korišćenja
- softversko ograničenje računara bez detetovog znanja
- pregled istorije korišćenja Interneta i računarskih programa
- razgovor o sajtovima koje dete posećuje i komentarisanje njihovih dobrih i loših karakteristika

Ipak, najbolje preventivno rešenje jeste učešće roditelja u dečijim aktivnostima i njihovo neumorno upućivanje dece na to da sama nauče da prave razliku između dobrog i lošeg. Mnogo je načina da zlonamernici priđu deci, a sama deca bi, uz pomoć roditelja, trebalo da nauče ih prepoznaju već u početnom stadijumu, i to na generalnom nivou, te da odlučno od sebe odbijaju takve kontakte.

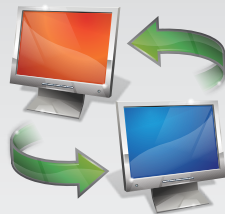

Roditelji i njihovi stavovi

Dobar i loš Internet

Zabrinutost za dečja Online iskustva nije paranoja

Svaka novina nam, zahvaljujući svojim dobrim osobinama, donosi nešto korisno; ono loše nastaje, uglavnom, zahvaljujući izopačenim ciljevima pojedinaca

Kod dece se dešavaju dve stvari:

1. usvajanje modela ponašanja i identifikacija sa uzorima (igrice i Second Life ili FeceBook profili)
2. uticanje na odluke usled naivnosti i radoznalosti, što su očekivane osobine svakog deteta, ma koliko ono izgledalo zrelo

Šta računar pruža detetu?

U početnom stadijumu teško je razgraničiti računar i Internet kao dva odvojena fenomena, a kasniji doživljaj uslovljen je njihovom individualnom upotrebom. Stvarna želja za računarem kod deteta je zasnovana isključivo na njegovoj radoznalosti i mašti, pa na tim poljima roditelji treba i da reaguju u skladu sa interesovanjima deteta ne bi li njegovu maštu usmerili ka brojnim kreativnim mogućnostima Interneta i računara.

Međutim, ukoliko kod deteta ne postoji ova vrsta interesovanja, ne treba mu je ni nametati; vremena za savlađivanje i obuku biće na pretek u starijem uzrastu. Kupovinom računara detetu obezbeđujemo skupu igračku, beskonačan broj nasilnih igara i mogućnost komuniciranja sa nepostojećim svetovima, a pravilnim usmeravanjem njegove mašte ka širokim mogućnostima koje nudi Internet obezbeđujemo mu kreativne alate za hobi i mašinu za sticanje znanja iz gomile enciklopedija i velikog broja korisnih multimedija. Prema stečenim navikama detetu Internet postaje ili koristan ili opasan medij.

Koristi od Interneta

U mlađem uzrastu Internet je za dete potpuno beskoristan, s obzirom na to da ono nije u stanju da pojmi njegov pravi smisao i funkciju. Većem broju dece ovaj medij je čak i dosadan, a način komuniciranja na njemu - bezličan. U slučajevima kada dete samo pronađe nekakav - njemu dostupan - smisao Interneta, ono ga svakako neće korisno upotrebiti, a najčešće će to biti samo besmisleno «muljanje» po sajtovima. Ono što bi na Internetu moglo da privuče dete u mlađem uzrastu jesu prevashodno aktivne igrice, koje su u većini slučajeva nasilne i predviđene za gubljenje vremena. Sve dok dete ne bude u stanju da racionalnim putem pronađe istinski smisao Interneta, ovaj medij nikako ne bi trebalo da mu se nameće silom. Faza učenja rada na računaru opredeliće ga za Internet, te će ono ubrzo postati svesno želje za njegovom kreativnom upotrebom. Na samom početku dete treba usmeriti na sadržaje koji bi mu mogli biti interesantni:

najbolje na one koji su u vezi sa hobbijem i školom. S obzirom na to da dete u početku i nije svesno mnogobrojnih mogućnosti Interneta, neće ni imati priliku, a ni potrebu da istražuje u drugim pravcima, od kojih neki mogu biti izrazito opasni.

Prepoznavanje promena

Svaki od pomenutih načina definiše lako uočljive promene ponašanja kod deteta: potrebno je samo povremeno obratiti pažnju na vreme u kojem dete radi na računaru. Zlonamernici u Chat-sobama sa decom obično dogovaraju sastanke, koji su neretko u istim vremenskim intervalima, pa će i dete nastojati da se u određenom dobu dana, predviđenom za chatovanje, poveže na Internet, često zbog toga prekidajući svoje obaveze. Takođe, ono će se u svakom trenutku truditi da izbegne priču o sajtovima koje posećuje, a podatke u vezi sa njihovim sadržajima skrivaće u svom računaru. Vremenom, postajaće sve razdražljivije i nervoznije, što će biti siguran pokazatelj njegove zavisnosti od mreže. Rizični termini su prepodnevni sati, budući da je većina roditelja tada izvan kuće.

Alarm za roditelje je sakrivanje informacija ili preterana zaokupljenost OnLine vršnjacima.

Retko se, ali zaista retko, sa druge strane nalazi njegov vršnjak. U suštini, deca u mlađem uzrastu imaju potrebu za specifičnim oblikom komunikacije, a u nju ne spada komunikacija Online tipa. Ako i koriste Chat, deca će ga najčešće upotrebljavati za igranje i razmenu zabavnih sadržaja, ali neće imati potrebu da pomažu bilo kome i da sklapaju virtuelna prijateljstva, ako ona nisu formi fizičkog kontakta. S druge strane, dete koje ipak ima potrebu za utehom neoprezno će pristati na komunikaciju i tako postati potencijalna žrtva.

Deca u pubertetu spremna su da se upuste u najrizičnije kontakte, iako često nesvesna stvarne opasnosti koja im od njih preti.

Roditeljima se preporučuju stroge mere nadzora nad decom koja su u ovom kritičnom dobu života. Potencijalnu opasnost od zloupotrebe: tu su i sajtovi sa pornografskim materijalom, sajtovi različitih sekta, virtuelni psiholozi i tome slično. Bizarni sadržaji na Internetu u potpunosti su dostupni i besplatni za svakog.

Roditelji bi trebalo da se potrude da saznaju s kim se njihovo dete

dopisuje e-mailom, koristi li forume, Chat-servise, koristi li više e-mail programa, VoIP itd. Neretko su i najjednostavniji pokazatelji jasan dokaz da njihovo dete nešto krije. Naročito bi trebalo da saznaju da li se ono i lično susreće sa svojim Online drugarima.

Deca u adolescentskom dobu - ali i veliki broj odraslih - sklapaju intimne veze (fizičke, ne virtuelne) sa onima koje su upoznali na Internetu, a te veze su dovoljno rizične i bez zlonamernika. Poznanstva i brakovi sklopljeni preko Interneta danas su sve brojniji, a pomenuti načini komunikacije otvaraju vrata mnogobrojnim rizicima

O vrstama prevencije se možete informisati na stranicama sajta: www.internetservis.co.yu; teme: Prevencija, Uzroci i posledice, Konkretno akcije, 10 načina da sretnete predatora, 10 načina bezbednosti, Razotkrivanje zločina, Šta možemo učiniti.